

čo môže priniesť užitočné výsledky tak pre filozofiu a literárnu vedu, ako aj pre formovanie estetického vedomia sociálneho subjektu. Filozofický pohľad na literatúru sa v tejto spolupráci rozširuje o poznanie špecifickosti estetickej hodnoty literárneho diela ako výsledku tvorivej činnosti človeka, o poznanie významu literárnej tvorby v procese sebapoznania človeka a tvorby humanistických hodnôt.

Integrálnu súčasť vedeckého seminára tvorila i diskusia za okrúhlym stolom, ktorá sa rozvinula na platforme vytypovaného okruhu problémov, medzi ktorými možno uviesť: obsah, kritériá, cieľ, a funkčnosť tvorivosti (tvorba ako tvorenie nových vecí, tvorba ako aktivita širokých mäs a každého človeka, dialektika minulosti, prítomnosti a budúcnosti v tvorivej aktivite), vedecko-technická revolúcia a perspektívy tvorivej aktivity človeka, úlohy a možnosti morálky a etiky pri formovaní a rozvoji socialistického človeka a osobnosti a iné. S pripravenými diskusnými príspevkami vystúpili nasledujúci autori. Pre obmedzenosť priestoru nemôžeme uviesť rezumé ich príspevkov a tak ich aspoň uvádzame v skratke podľa ich názvov: PhDr. E. Maďajová: *K ontologickým základom tvorivého procesu*, PhDr. E. Laiferová, CSc.: *Sociálno-politické problémy rozvoja tvorivej aktivity*, PhDr. P. Korený: *Individuálna sféra ako konštitutívny moment spoločenského života*, J. Gašpariková: *Umenie — hra alebo tvorivosť?*, PhDr. O. Herec: *Dva druhy sociálnej reflexie temporality v moderných sociálnych utópiách*, PhDr. E. Kollárová, CSc.: *Kultúrna politika strany a jej rastúca účasť na výchove socialistického človeka*, PhDr. B. Vargová, CSc.: *Kultúrno-výchovná funkcia rodiny a rozvoj tvorivosti osobnosti*.

Ako ukázal celý priebeh vedeckého seminára, i formálna ale i neformálna diskusia, ktorá sa počas neho rozvinula, dialóg medzi významnými duchovnými ľudskými tvorivými aktivitami, aké predstavujú filozofia, literatúra a literárna veda, je skutočne aktuálny, živý, ale najmä potrebný.

Karol Kollár

MEDZINÁRODNÉ KOLOKVIUM K METODOLÓGIÍ SPOLOČENSKÝCH VIED

V dňoch 4.—7. 11. 1986 sa v Dome vedeckých pracovníkov ČSAV v Libliciach uskutočnilo v rámci cieľového projektu 9.3 — Metodológia spoločenských vied — mnohostranná spolupráca FÚ socialistických krajín, medzinárodné kolokvium na tému *Všeobecné zákonitosti a národné zvláštnosti prechodu ku komunizmu. Problémy ich teoretického poznania a praktickej výstavby*, ktorého koordinátorom je Centrálny filozofický ústav AV NDR — prof. dr. G. Bartsch. Kolokvia sa zúčastnili zástupcovia FÚ viacerých socialistických krajín: — prof. T. S. Stojčev, DrSc., T. Kisjov, CSc. (BLR), dr. T. Polgar, CSc. (MLR), čl. kor. S. Norovsambu (MoLR), prof. dr. G. Bartsch Dr.Sc., prof. dr. W. Segeth, DrSc., prof. dr. K. A. Molnan, DrSc. (NDR), dr. M. Limia-David (Kuba), prof. J. N. Lysmankin, DrSc., V. V. Platkovski, CSc. (ZSSR), PhDr. Zd. Javůrek, CSc., PhDr. J. Dubnička, CSc. (ČSSR).

Na kolokviu boli prednesené dva základné referáty.

S. Norovsambu (MoLR): *Metodologické problémy poznania spoločenského vývoja pri prechode od feudalizmu k socializmu a praktické výsledky socialistickej výstavby Mongolskej ľudovej republiky*.

Le Tchi (VSR): *Dialektická súvislosť všeobecného a zvláštneho v zákonitostiach spoločnosti predchádzajúcej k socializmu, vynechajúc štádium kapitalistického vývoja.*

V prvom referáte bolo aplikované marxisticko-leninské chápanie vzťahu všeobecného a zvláštneho v analýze prechodu Mongolskej ľudovej republiky od feudalizmu k socializmu a zvýraznená špecifika tohto prechodu. Referent dokazoval, že v danom procese a) našli odraz všeobecné zákonitosti prechodu všetkých krajín k socializmu, b) odrazili sa zvláštne črty prechodu zaostalejších národov k socializmu, c) budovanie socializmu v Mongolsku má i svoje neopakovateľné črty, späté s jeho konkrétno-historickými podmienkami a národnými zvláštnosťami. Ďalej analyzoval vonkajšie a vnútorne, objektívne a subjektívne podmienky prechodu krajiny na nekapitalistickú cestu vývoja a ich zvláštnosti. Tieto zvláštnosti demonštroval na prechode Mongolska od demokratickej etapy revolúcie k socialistickej a zároveň formuloval charakteristické črty zavŕšenia budovania socializmu v Mongolskej ľudovej republike.

V závere referátu rozoberal autor dialektiku „prevrátenia“ národného na internacionálne v procese nekapitalistickej cesty vývoja k socializmu a budovania novej spoločnosti v Mongolsku. Zameral sa na analýzu všeobecných črt tohto procesu v politickej, ekonomickej, sociálno-triednej, duchovno-ideologickej a medzinárodnej oblasti.

Druhý referát konkretizoval dialektiku všeobecného a zvláštneho pri prechode spoločnosti od predkapitalistických formácií k socializmu na špecifické podmienky Vietnamu. V referáte sa analyzovali faktory, ktoré umožnili realizáciu takéhoto procesu, ako sú:

- a) zákonitosti vývoja socialistickeho svetového systému,
- b) vplyv kapitalizmu ako svetového systému na jednotlivé krajiny,
- c) historické podmienky budovania socializmu — rozmanitosť jedinečného,
- d) zvláštnosti každej etapy prechodu k socializmu.

Na analýze jednotlivých období demonštroval referent špecifiku jednotlivých etáp a zároveň formuloval špecifiká prechodu Vietnamu od polofeudalizmu k socializmu. Vietnam neprežil kapitalistický vývoj, ale rozvíjali sa v ňom kapitalistické vzťahy, dlhodobá vojna, roľnícka trieda preberá funkciu robotníckej triedy, zložitost medzinárodných vzťahov v danej oblasti.

Z uvedených špecifik sa formujú aj zvláštnosti všeobecných zákonitostí budovania socializmu vo Vietname úzko spätých a) s pretváraním výrobných vzťahov, b) s problémami industrializácie krajiny, c) s kultúrnou revolúciou.

Oba referáty nastolili mnoho vážnych teoretických a metodologických problémov, čo sa prejavilo v širokých diskusiách a ostrých polemikách k jednotlivým otázkam. Ukázalo sa, že sú to problémy veľmi aktuálne, ktoré sú v marxistickej filozofii málo do hĺbky rozpracované a to nielen z hľadiska teoretického, ale aj metodologického. Ide o také problémy ako sú typológia diktatúry proletariátu, kritériá periodizácie prechodných období, typy protirečení nekapitalistickej cesty k socializmu, podstata nekapitalistickej cesty, typy socialistickej revolúcie, problém spoločensko-ekonomickej formácie, kategórie všeobecné, zvláštne, jedinečné pri analýze týchto procesov, všeobecné zákony daného procesu, atď. zároveň sa znova zdôraznilo, že celý súhrn nastolených problémov si vyžaduje komplexný prístup pri ďalšom ich teoretickom rozpra-

covaní, a to v súčinnosti s ďalšími spoločenskými vedami — história, ekonómia, sociológia, právo, vedecký komunizmus atď.

V rámci kolokvia sa uskutočnilo zasadanie pracovnej skupiny venované upresneniu mnohostrannej medzinárodnej spolupráce FÚ — socialistických krajín v rámci cieľového projektu 9.3 *Metodológia spoločenských vied na roky 1986—1990*. Bola dohodnutá a konkretizovaná téma ďalších spoločných stretnutí: *Metodologický význam marxisticko-leninskej filozofie pre spoločenskú prax*. Zároveň sa dohodlo realizovať spoločné stretnutie formou kolokvií a k spolupráci prizývať predstaviteľov iných spoločenských vied. Tu sa očakáva iniciatíva od filozofov.

Cieľom ďalšej spolupráce bude vypracovať teoretické fundované analýzy, ktoré by aktívne prispievali k intenzifikácii rozvoja socialistickej spoločnosti.

Ján Dubnička

MEDZINÁRODNÉ SYMPÓZIUM O VÝSKUME NÁBOŽENSTVA A ATEIZMU

V dňoch 7.—9. októbra 1986 sa v Brne konalo medzinárodné sympkzium *Náboženstvo a ateizmus ako predmet sociologického výskumu*, ktorého hlavným organizátorom bol Ústav pre výskum spoločenského vedomia a vedeckého ateizmu ČSAV v Brne. Okrem 25 československých odborníkov z deviatich zainteresovaných inštitúcií sa na sympóziu zúčastnili trinásť vedeckí pracovníci zo ZSSR, NDR, MLR a PER. Odznelo tu celkonn 30 referátov a 37 diskusných príspevkov, v ktorých sa pertraktoval široký okruh otázok ateistickej a náboženskej problematiky s hlavným zameraním na metodologické problémy výskumu v tejto oblasti.

Doc. PhDr. I. H o d o v s k ý, CSc., riaditeľ usporiadateľského ústavu, sa v úvodnom vystúpení sústredil na hlavné úlohy sociologických výskumov pri rozvíjaní teórie vedeckého ateizmu. Zdôraznil potrebu zamerať výskumy ateistickej a náboženskej orientácie obyvateľstva nielen na skúmanie jeho názorov, ktoré umožňuje rozpoznať rámcové sekularizačné či nesekularizačné trendy, ale venovať pozornosť ďalším súvislostiam svetonázorového, morálneho, sociálno-ekonomického, regionálneho a psychologického charakteru a pod. Druhou výskumnou oblasťou je faktické religiózne správanie ľudí, zmeny, ku ktorým v tomto správaní dochádza, schopnosť jeho adaptácie na zmenené pomery a vzťah tohto správania k základným náboženským, ale aj nenáboženským a ateistickým myšlienkovým štruktúram.

Tretiu dôležitú oblasť výskumov tvoria vzťahy socialistickeho štátu k náboženstvu a náboženstva, respektíve veriacich k socialistickej spoločnosti. I. Hodovský upozornil na potrebu konkrétneho štúdia náboženských aktivít v rámci socialistickej spoločnosti, na naliehavú potrebu skúmať nielen negatívne, ale aj pozitívne momenty v správaní príslušníkov cirkví, náboženských spoločností a siekt a náročne posudzovať dôsledky tohto správania v politickom, hospodárskom a kultúrnom živote spoločnosti. Dôležité je podľa neho „prístupovať k náboženstvu a náboženským predsudkom nepredsudkovo, to znamená chápať ich ako špecifické spoločenské javy a nie ako číre prežitky, bez významu dožívajúce na okraji bohatých foriem kultúrno-spoločenského života socialistickeho spoločenského systému“.

Hlavné otázky súčasného výskumu náboženstva a ateizmu sa prerokovali